

PANELOVÁ SÍDLIŠTĚ – REVITALIZACE VS. OCHRANA HODNOT

PLATTENBAUSIEDLUNGEN – REVITALISIERUNG VS. BEWAHRUNG DER WERTE

17. 4. 2019 | Brno (CZ)

10.00 Zahájení

Ing. arch. Naděžda Goryczková (NPÚ)

BLOK 1 (10.10-12.00)

Zelená infrastruktura sídel

Dipl.-Ing. Dr. Christine Rottenbacher (AT/DUK)

Stavět rychle, levně a účelně!

Mgr. Martina Mertová (NPÚ, ÚOP v Olomouci)

Výpočet nákladů životního cyklu pro obnovu budov

Dipl.-Ing. Dr.techn. Helmut Floegl (AT/DUK)

Sídlisková krajina Bratislavy: územná rezerva alebo verejný priestor v ohrození?

Mgr. Peter Szalay, PhD. (SK/Historický ústav SAV Bratislava)

Pražská sídliště: jak se vyvíjí struktura obyvatel, kteří zde bydlí?

RNDr. Petra Špačková, PhD. (URRIlab)

Přestávka na oběd

BLOK 2 (12.40-14.10)

Obytný soubor Hapalova

Ing. arch. Adam Guzdek, PhD. (FS VUT)

Sídliště – mezi proměnou a ochranou

prof. Ing. arch. Michal Kohout (FA ČVUT)

Obzor – podmínka nebo překážka památkové ochrany sídliště Brno-Lesná?

PhDr. Petra Svobodová, PhD. (Muzeum Brněnska)

Má smysl to chránit?

Ing. arch. Hana Řepková (NPÚ, ÚOP středních Čech v Praze)

Coffee break

BLOK 3 (14.40-15.50)

Možnosti ochrany panelových staveb

Ing. arch. Dana Novotná, PhD. (NPÚ, ÚOP v Brně)

90. léta a proměna sídlišť v města

Ing. arch. Jaroslav Sedlák (FA VUT)

Vize a realita dětských hřišť

Ing. arch. Mgr. Klára Brůhová, PhD. (FA ČVUT)

10.00 Eröffnung

Ing. arch. Naděžda Goryczková (NPÚ)

BLOCK 1 (10.10-12.00)

Grüne Infrastruktur im Siedlungsbereich

Dipl.-Ing. Dr. Christine Rottenbacher (AT/DUK)

Schnell, günstig und zweckdienlich bauen!

Mgr. Martina Mertová (NPÚ, ÚOP Olomouc)

Lebenszykluskostenberechnung für Gebäudesanierungen

Dipl.-Ing. Dr.techn. Helmut Floegl (AT/DUK)

Siedlungslandschaft Bratislava: territoriale Reserve oder öffentlicher Raum unter Bedrohung?

Mgr. Peter Szalay, PhD. (SK/Historický ústav SAV Bratislava)

Prager Siedlungen: Wie entwickelt sich die Struktur der dort lebenden Bevölkerung?

RNDr. Petra Špačková, PhD. (URRIlab)

Mittagspause

BLOCK 2 (12.40-14.10)

Wohnkomplex Hapalova

Ing. arch. Adam Guzdek, PhD. (FS VUT)

Siedlungen – zwischen Veränderung und Schutz

prof. Ing. arch. Michal Kohout (FA ČVUT)

Obzor – Voraussetzung oder Hindernis für den Denkmalschutz der Siedlung Brno-Lesná?

PhDr. Petra Svobodová, PhD. (Muzeum Brněnska)

Macht dieser Schutz Sinn?

Ing. arch. Hana Řepková (NPÚ, ÚOP středních Čech v Praze)

Kaffeepause

BLOCK 3 (14.40-15.50)

Schutzmöglichkeiten für Plattenbauten

Ing. arch. Dana Novotná, PhD. (NPÚ, ÚOP v Brně)

Die 90er Jahre und Verwandlung der Siedlungen in Städte

Ing. arch. Jaroslav Sedlák (FA VUT)

Vision und Realität der Kinderspielplätze

Ing. arch. Mgr. Klára Brůhová, PhD. (FA ČVUT)

Zelená infrastruktura sídel

Dipl.-Ing. Dr. Christine Rottenbacher (AT/DUK)

Koncepce zelené infrastruktury je založena na interakci půdy, vody a rostlin a na vytváření a posilování sítí uvnitř naší venkovské i městské krajiny. Díky aktivnímu řízení vodního režimu můžeme ovlivňovat distribuci sluneční energie – citelné teplo můžeme měnit na teplo latentní. Z pohledu krajinářského architekta je tak klíčový vztah mezi návrhem stanoviště, funkcí veřejného prostoru a přírodními procesy.

Stavět rychle, levně a účelně!

Mgr. Martina Mertová (NPÚ, ÚOP v Olomouci)

Jaké hodnoty lze očekávat u obytných celků, jež vznikaly na pozadí podobných hesel? Na příkladu olomouckých sídlišť si přiblížíme historický i současný pohled na věc. Novým úkolem památkové péče mohou být stavebně historické průzkumy sídlišť jako podklady pro zpracování regulačních plánů a územních studií.

Výpočet nákladů životního cyklu pro obnovu budov

Dipl.-Ing. Dr.techn. Helmut Floegl (AT/DUK)

Náklady životního cyklu jsou významnými parametry ekonomické udržitelnosti budov. V příspěvku je prezentována a diskutována standardizovaná metoda výpočtu založená na rakouské normě B 1801-4 pro použití při rekonstrukci staveb.

Sídlisková krajina Bratislavy: územná rezerva alebo verejný priestor v ohrození?

Mgr. Peter Szalay, PhD. (SK/Historický ústav SAV Bratislava)

V prstenci s polomerom 50 km na východ od Bratislavy vznikla za uplynulých 30 rokov suburbánna obytná zástavba, ktorú obýva rovnaký počet obyvateľov ako vlastné mesto. Časť odbornej verejnosti vidí za týmto nekontrolovaným „rozliatím“ mesta do krajiny aj riedko zastavané plochy povojnových tzv. panelových sídlisk. Tie na konci socializmu tvorili až 90 % bytového fondu mesta, stali sa jednou z tráum mesta no postupom času aj domovom a obľúbeným spoločenským priestorom Bratislavy. V prezentácii, ktorá vychádza z výskumov z publikácie Atlas sídlisk Bratislavy (2012), mám za cieľ predostrieť trajektóriu výstavby povojnového hromadného bývania v Bratislave a v jej svetle diskutovať limity a potenciál ich ochrany a rozvoja.

Grüne Infrastruktur im Siedlungsbereich

Dipl.-Ing. Dr. Christine Rottenbacher (AT/DUK)

Das Konzept der grünen Infrastruktur basiert auf der Wechselwirkung von Boden, Wasser und Pflanzen sowie der Schaffung und Stärkung von Netzen innerhalb unserer ländlichen und urbanen Landschaft. Dank einer aktiven Steuerung des Wasserhaushalts können wir die Distribution der Sonnenenergie beeinflussen – wir können fühlbare Wärme in latente Wärme umwandeln. Aus Sicht eines Landschaftsarchitekten ist somit das Verhältnis zwischen dem standortbezogenen Entwurf, der Funktion des öffentlichen Raums und den natürlichen Abläufen schlüsselartig.

Schnell, günstig und zweckdienlich bauen!

Mgr. Martina Mertová (NPÚ, ÚOP v Olomouci)

Welche Werte können wir bei Wohnkomplexen erwarten, die auf dem Hintergrund ähnlicher Slogans entstanden sind? Am Beispiel der Siedlungen in Olomouc bringen wir die historische sowie die gegenwärtige Betrachtungsweise dieser Sache näher. Eine neue Aufgabe des Denkmalschutzes können die bauhistorischen Untersuchungen von Siedlungen als Unterlagen zur Erstellung von Regelplänen und Raumstudien darstellen.

Lebenszykluskostenberechnung für

Gebäudesanierungen

Dipl.-Ing. Dr.techn. Helmut Floegl (AT/DUK)

Lebenszykluskosten sind Kennzahlen für die ökonomische Nachhaltigkeit von Gebäuden. Es wird ein standardisiertes, auf der ÖNORM B 1801-4 basierendes Berechnungsverfahren für die Anwendung auf Sanierungen vorgestellt und erläutert.

Siedlungslandschaft Bratislava: territoriale Reserve oder öffentlicher Raum unter Bedrohung?

Mgr. Peter Szalay, PhD. (SK/Historický ústav SAV Bratislava)

In einem ringförmigen Gebiet mit einem Radius von 50 km östlich von Bratislava entstand in den vergangenen 30 Jahren eine suburbane Wohnbebauung. Diese Wohnungen werden von einer Bewohnerzahl genutzt, welche der Bevölkerungszahl der eigentlichen Stadt entspricht. Ein Teil der fachlichen Öffentlichkeit sieht hinter dieser unkontrollierten Ausdehnung der Stadt in die Landschaft auch wenig bebaute Flächen der nachkrieglichen, sogenannten Plattenbausiedlungen. Diese bildeten am Ende der sozialistischen Ära bis zu 90 % des Wohnungsfonds der Stadt, sie wurden zu einem der Traumen, jedoch mit der Zeit auch zu einem beliebten gesellschaftlichen Raum von Bratislava. In der Präsentation, welche von den Forschungen aus der Publikation Atlas der Siedlungen von Bratislava (2012) ausgeht, habe ich das Ziel, die Trajektorie des massenhaften Wohnungsbaus in Bratislava in der Nachkriegszeit darzulegen sowie in Bezug darauf die Limits und das Potential für deren Schutz und Entwicklung zu diskutieren.

Pražská sídliště: jak se vyvíjí struktura obyvatel, kteří zde bydlí?

RNDr. Petra Špačková, PhD. (URRIlab)

Přestože se v posledních letech pozornost obrací i k výzkumu sídlišť, nejvýraznější a nejvíce debatované proměny struktur obyvatelstva se v posledních desetiletích odehrávaly ve vnitřním městě a jeho revitalizovaných tradičních čtvrtích, nebo naopak v suburbánním zázemí. Sídliště v Praze přitom představují velice významnou část městského prostoru, když zde bydlí více než dvě pětiny obyvatel. Příspěvek se proto věnuje představení hlavních trendů ve vývoji struktur obyvatelstva a srovnává je s vybranými příklady jiných českých a evropských měst.

Obytný soubor Hapalova

Ing. arch. Adam Guzdek, PhD. (FS VUT)

Jižně orientované svahy poblíž řečkovického zámku byly v 70. letech v rámci svépomocné družstevní výstavby pokryty hustým kobercem nízkopodlažní zástavby. Po téměř 50. letech je tento soubor dodnes díky stále žijícím stavebníkům zachován v autentické podobě. Vyrovná se urbanistická kvalita tohoto opomenutého souboru sídlišti Lesná, které o památkovou ochranu usiluje již téměř dvě desetiletí?

Sídliště – mezi proměnou a ochranou

prof. Ing. arch. Michal Kohout (FA ČVUT)

Příspěvek se zabývá hodnotami a deficity sídlištní zástavby v ČR ve vztahu k dnešním požadavkům na kvalitní bydlení. Současně ukazuje na morfologickém rozboru různých typů sídlištních struktur a modelových i reálných příkladech návrhu jejich přestavby nutnost diferenciovaného přístupu k budoucímu vývoji těchto celků.

Obzor – podmínka nebo překážka památkové ochrany sídliště Brno-Lesná?

PhDr. Petra Svobodová, PhD. (Muzeum Brněnska)

V letech 2009 – 2010 probíhalo na Ministerstvu kultury správní řízení, jehož předmětem bylo prohlášení nebo neprohlášení objektu občanské vybavenosti „Obzor“ na panelovém sídlišti Brno-Lesná za kulturní památku. MK ČR objekt nakonec kulturní památkou neprohlásilo a sídliště Lesná se nestalo památkovou zónou. Obzor již nestojí a na jeho místě roste nová zástavba. Pochybily orgány památkové péče? Byla (a je) jiná cesta k plošné ochraně panelových sídlišť?

Má smysl to chránit?

Ing. arch. Hana Řepková (NPÚ, ÚOP středních Čech v Praze)
Zásahy do původní koncepce a jejich vliv na hodnoty souboru.

Prager Siedlungen: Wie entwickelt sich die Struktur der dort lebenden Bevölkerung?

RNDr. Petra Špačková, PhD. (URRIlab)

Obwohl sich in den letzten Jahren die Aufmerksamkeit der Forschung von Siedlungen zuwendet, die markantesten und meistdiskutierten Veränderungen der Bevölkerungsstruktur spielten sich in den letzten Jahrzehnten in der Innenstadt und ihren revitalisierten traditionellen Vierteln ab, oder im Gegenteil im suburbanen Umfeld. Siedlungen in Prag stellen dabei einen sehr bedeutenden Teil des städtischen Raums dar, wenn wir bedenken, dass darin mehr als zwei Fünftel der Bevölkerung wohnen. Der Beitrag widmet sich deshalb der Vorstellung von wesentlichen Trends in der Entwicklung der Bevölkerungsstrukturen und vergleicht sie mit ausgewählten Beispielen aus anderen tschechischen und europäischen Städten.

Wohnkomplex Hapalova

Ing. arch. Adam Guzdek, PhD. (FS VUT)

Südlich orientierte Hänge in Nähe des Schösschens Řečkovice wurden in den 70er Jahren im Rahmen des Genossenschaftsbauens auf Basis von Selbsthilfe mit einer dichten teppichartigen Bebauung in Form von Niederflurhäusern bedeckt. Nach fast 50 Jahren ist dieser Komplex dank den immer noch lebenden Bauherren bis heute in authentischer Form erhalten geblieben. Kommt die urbane Qualität dieses unterlassenen Komplexes der den Denkmalschutz schon fast seit zwei Jahrzehnten anstrebenden Siedlung Lesná gleich?

Siedlungen – zwischen Veränderung und Schutz

prof. Ing. arch. Michal Kohout (FA ČVUT)

Der Beitrag befasst sich mit Werten sowie Defiziten der Siedlungsbebauung in der Tschechischen Republik in Bezug auf die heutigen Anforderungen an qualitativ gutes Wohnen. Gleichzeitig zeigt er anhand einer morphologischen Analyse unterschiedlicher Siedlungsstrukturtypen sowie an modellartigen und realen Beispielen von Entwürfen für einen Siedlungsumbau die Notwendigkeit differenzierter Ansätze bei der künftigen Entwicklung dieser Komplexe.

Obzor – Vorlage oder Hindernis für den Denkmalschutz der Siedlung Brno-Lesná?

PhDr. Petra Svobodová, PhD. (Muzeum Brněnska)

In den Jahren 2009 – 2010 lief an dem Ministerium für Kultur ein Verwaltungsverfahren, dessen Gegenstand die Erklärung oder Nichterklärung des Komplexes von Folgeeinrichtungen mit dem Namen „Obzor“ in der Plattenbausiedlung Brno-Lesná zum Kulturdenkmal gewesen ist. Letztendlich ist es seitens des tschechischen Ministeriums für Kultur zu dieser Erklärung des besagten Objekts zum Kulturdenkmal nicht gekommen und die Siedlung Lesná wurde nicht zur Denkmalzone. Obzor steht nicht mehr und an dessen Stelle entsteht eine neue Bebauung. Haben die Denkmalschutzbehörden fehlerhaft gehandelt? Gab (und gibt) es einen anderen Weg zu flächendeckendem Schutz der Plattenbausiedlungen?

Macht dieser Schutz Sinn?

Ing. arch. Hana Řepková (NPÚ, ÚOP středních Čech v Praze)
Eingriffe in das ursprüngliche Konzept und deren Einfluss auf die Werte des Komplexes.

Možnosti ochrany panelových staveb

Ing. arch. Dana Novotná, PhD. (NPÚ, ÚOP v Brně)
Stručný rozbor prvků panelových sídlišť (idea, plán, technologie, solitéry, soubory) a možnosti jejich zachování a ochrany podle stávajících zákonů.

90. léta a proměna sídlišť v města

Ing. arch. Jaroslav Sedlák (FA VUT)
90. léta vnesla do modernistické rozvolněné struktury bytových domů v zeleni proces vznikajícího města - pestrost služeb. Na základě pohybu lidí se na sídlišťích začaly tvořit spoty využívající stávajících stavebních struktur nebo vznikaly nové. Docházelo k postupnému rozvíjení urbánních situací, které lze analogicky k vývoji města jako takového nazvat „ulicí“ či „náměstím“. Díky vysoké koncentraci obyvatel se přirozeně rozvíjí diverzita místa, ovšem zvolením nevhodného měřítka se může žádoucí rozmanitost zcela rozbít.

Vize a realita dětských hřišť

Ing. arch. Mgr. Klára Brůhová, Ph.D. (FA ČVUT)
Příspěvek se bude zabývat venkovními prostory pro hru dětí, které v našich městech vznikaly v období 60. – 80. let 20. století. Pozornost bude věnována především dětským hřištím na sídlišťích – a to jak typizovaným konstrukcím, tak atypickým autorským projektům (z nichž ne všechny byly nakonec realizovány). Právě na problémech při výstavbě nestandardních hřišť, které se chtěly obejít bez všudypřítomných trubkových prolézaček a plánovaly vytvořit větší prostor pro dětskou fantazii, lze totiž také ukázat rigidní stavební praxi, která většinou výstavbu sídlišťního parteru provázela.

Význam použitých zkratk

DUK – Dunajská univerzita v Kremži
NPÚ – Národní památkový ústav
ÚOP – Územní odborné pracoviště
FA ČVUT – Fakulta architektury, České vysoké učení technické v Praze
Urrlab – Urbánní a regionální laboratoř
SAV – Slovenská akademie věd

Vědecká rada: Univ.-Prof. Dipl. Arch. ETH Dr. Christian Hanus, Ing. arch. Dana Novotná, PhD., PhDr. Petra Svobodová, PhD., prof. Ing. arch. Vladimír Šlapeta, DrSc., Ing. arch. Renata Vrabelová, PhD.

Organizační výbor: Ing. arch. Peter Morgenstein, PhD., Ing. Petr Svoboda, Mgr. Martin Šolc

Schutzmöglichkeiten für Plattenbauwerke

Ing. arch. Dana Novotná, PhD. (NPÚ, ÚOP v Brně)
Kurzgefasste Analyse von Elementen der Plattenbausiedlungen (Idee, Plan, Technologie, Solitäre, Komplexe) und Möglichkeiten für deren Erhaltung sowie einen Schutz gemäß den bestehenden Gesetzen.

Die 90er Jahre und Verwandlung der Siedlungen in Städte

Ing. arch. Jaroslav Sedlák (FA VUT)
Die 90er Jahre brachten in die modernistische aufgelockerte Struktur der Wohnhäuser im Grünen einen Prozess der entstehenden Stadt hinein – die Dienstleistungsvielfältigkeit. Aufgrund der Bewegung von Menschen begannen sich in den Siedlungen Spots zu bilden, welche die bestehenden Baustrukturen nutzten oder entstanden neue. Es kam zu einer allmählichen Entwicklung von urbanen Situationen, die analog zur Entwicklung der Stadt als solchen als „Straße“ oder „Platz“ bezeichnet werden können. Dank der hohen Konzentration der Bevölkerung entwickelt sich natürlicherweise eine Diversität des Standorts, jedoch kann die erwünschte Vielfältigkeit durch die Wahl eines falschen Maßstabs völlig zerstört werden.

Vision und Realität der Kinderspielplätze

Ing. arch. Mgr. Klára Brůhová, Ph.D. (FA ČVUT)
Der Beitrag wird sich mit den für das Spielen von Kindern bestimmten Außenflächen befassen, welche im Zeitraum der 60. – 80. Jahre des 20. Jahrhunderts in unseren Städten entstanden. Die Aufmerksamkeit wird vor allem Kinderspielplätzen in Siedlungen gewidmet – sei es die sog. typisierte Bauweise oder auch die atypischen Autorenprojekte (von denen letztendlich nicht alle umgesetzt wurden). Gerade an den Problemen beim Aufbau der von dem Standard abweichenden Spielplätze, welche ohne allgegenwärtige Rohrkonstruktionen der Klettergerüste zurechtkommen wollten und geplant hatten, mehr Raum für die Entfaltung der Kinderphantasie zu bieten, kann nämlich auch die rigide Baupraxis gezeigt werden, welche den Aufbau des Siedlungsparterres meistens begleitete.

Erklärungen für Abkürzungen

DUK – Donau Universität Krems
NPÚ – Nationales Denkmalinstitut
ÚOP – Fachgeschäftsstelle des Denkmalinstituts
FA ČVUT – Fakultät für Architektur an der Tschechischen TU
Urrlab – Urbanes und regionales Labor
Historický ústav SAV Bratislava – Historisches Institut der Slowakischen Akademie der Wissenschaften
Muzeum Brněnska - Museum der Brüner Region

Wissenschaftlicher Beirat: Univ.-Prof. Dipl. Arch. ETH Dr. Christian Hanus, Ing. arch. Dana Novotná, PhD., PhDr. Petra Svobodová, PhD., prof. Ing. arch. Vladimír Šlapeta, DrSc., Ing. arch. Renata Vrabelová, PhD.

Organisationskomitee: Ing. arch. Peter Morgenstein, PhD., Ing. Petr Svoboda, Mgr. Martin Šolc